

การสื่อสาร : การใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิด

กุสุมา ภูใหญ่¹

ความคิดและสติปัญญาได้แยกให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลกชนิดอื่นโดยสิ้นเชิง มนุษย์จึงมีศักยภาพในการดำรงชีวิตให้อยู่รอด อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อนำพาสังคมไปสู่ความเจริญอกงาม คุณลักษณะพิเศษของความคิดมนุษย์นั้นไม่เพียงแต่จะทำให้มนุษย์สามารถจดจำและระลึกได้เท่านั้น หากในกระบวนการคิดยังทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ ประเมินค่า และสามารถคาดการณ์สิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างยอดเยี่ยม **“มนุษย์จึงเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทเดียวในโลก ที่สามารถนำอดีตและอนาคตเข้ามา ไว้ให้อยู่ด้วยกันได้ในปัจจุบัน”** (สวนิต ฆมาภย์, 2526 : 11)

กระบวนการคิดของมนุษย์ เริ่มต้นด้วยการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าคือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส รวมทั้งการรับรู้ภายในคือทางใจ การรับรู้ดังกล่าวจะไม่มีประโยชน์อันใดเลย หากมนุษย์ไม่ได้สร้างความหมายจากสิ่งที่รับรู้ นั่นเพื่อบันทึกเป็นประสบการณ์และเชื่อมโยงกับสิ่งที่รับรู้ใหม่ หากการรับรู้ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ และ

ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ มนุษย์ก็จะเกิดการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ และประเมินค่าจากประสบการณ์นั้น จนผลสุดท้ายก็จะเกิดมโนภาพ (image) ในสมอง มนุษย์อาจสงสัย ประหลาดใจ พังพองใจหรือคัดค้านข้อมูลใหม่ที่ได้รับ แล้วพยายามตอบข้อสงสัย หาสาเหตุ อธิบายที่มาของความรู้สึกเหล่านั้นจนเกิดอยากเรียนรู้ใหม่ต่อไป จากนั้นมนุษย์ก็จะเริ่มต้นแสวงหาข้อมูลและเรียนรู้สิ่งใหม่ภายใต้บริบทใหม่อีกครั้ง การคิดจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปโดยไม่หยุดนิ่งและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แล้วเช่นนั้นมนุษย์สามารถจะแปลงสิ่งที่รับรู้จากการสัมผัสทางกายจากภายนอก และการสัมผัสรับรู้จากภายในใจให้ถ่ายทอดการจดจำเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ใหม่ต่อไปได้อย่างไร ในขณะที่เดียวกันการสื่อความคิด ความรู้สึกและมโนภาพไปสู่ผู้อื่นจะกระทำได้ด้วยวิธีไหน เพราะสิ่งเหล่านั้นจับต้องไม่ได้ และมองไม่เห็นตัวตน

ข้อสงสัยต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการคิดของมนุษย์นำไปสู่การศึกษาของผู้รู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ เพื่อต้องการคลี่คลายปมปัญหาดังกล่าวให้กระจ่าง

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ในแง่ของนักภาษาศาสตร์และนักการสื่อสารก็ได้พยายามให้คำตอบด้วยการอธิบายว่า มนุษย์ได้กำหนดรหัส (code) ขึ้นมาเพื่อแปลงความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ตนเองและคู่สื่อสารสามารถจดจำได้ง่าย และรหัสที่มนุษย์ในแต่ละสังคมกำหนดขึ้นใช้ร่วมกันก็คือ “ภาษา” นั่นเอง

ลักษณะสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นรหัสที่ใช้ในการสื่อความคิดของมนุษย์ ดังนั้นจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากรหัสการสื่อสารของสัตว์ชนิดอื่น กล่าวคือ รหัสการสื่อสารของสัตว์นั้นเกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณ ไม่มีลักษณะที่สมมุติขึ้น และมีขีดจำกัดในการสื่อสารได้เพียงเฉพาะบางเรื่อง แต่รหัสการสื่อสารของมนุษย์สามารถใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม รวมทั้งยังมีการกำหนดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ หรือที่เรียกว่า “กระบวนการสัญลักษณ์” (symbolic process)

ปราณี กุลละวณิช และคณะ (2532 : 7 -13) ได้อธิบายลักษณะของภาษาของมนุษย์ไว้ว่า เป็นสัญญาณซึ่งเป็นองค์รวมของสิ่งที่มองเห็นด้วยตาหรือได้ยินด้วยหู รวมทั้งความหมายที่เราได้จากสิ่งที่เราเห็นหรือได้ยิน ลักษณะภาษาของมนุษย์ ทำให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างไม่จำกัด เนื่องจาก

1. ภาษาใช้ระบบสัญญาณที่มีลักษณะเป็น *ทวิลักษณ์ (duality)* คือประกอบด้วยรูปและความหมาย รูปในภาษาพูดก็คือเสียง ในภาษาเขียนก็คือตัวอักษร แล้วนำมาเชื่อมโยงกับความหมาย

2. ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ *สมมุติ (arbitrariness)* หรือกำหนดขึ้น แล้วยอมรับความหมายตามสิ่งที่สมมุตินั้นร่วมกันในสังคม

3. ภาษา *ไม่มีขีดจำกัด (productivity)*

สามารถบอกถึงเรื่องราวอะไรก็ได้ อาจเป็นเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตได้ สามารถอธิบายขยายความ หรือพรรณนาความให้เห็นภาพ ก่อให้เกิดจินตนาการได้

4. ภาษา *ไม่จำกัดในเรื่องของผู้ส่งสาร* สามารถโต้ตอบ แลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ (interchangeability) รวมทั้งไม่จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ในการสื่อสาร (displacement)

5. ภาษาเป็นเครื่องมือที่ *ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิทยาการใหม่ๆ* ได้

จากลักษณะสำคัญดังกล่าว ภาษาจึงเป็นสื่อกลางที่เชื่อมระหว่างโลกของความคิดกับโลกของวัตถุเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดภายในตัวบุคคล และถ่ายทอดความคิดที่สำคัญออกมาให้เข้าใจกันในกลุ่มสังคมของตน ภาษาช่วยให้เราเข้าใจโลกของความจริง และช่วยบันทึกความทรงจำต่อสิ่งที่เราประสบอยู่อีกทั้งยังช่วยให้เราสามารถสะท้อนสิ่งที่เราประสบนั้นไปสู่ผู้อื่นด้วย (Wood, 1997 : 33) เช่น เมื่อเราเห็นดอกไม้ เราได้รับรู้ดอกไม้ที่ผ่านประสาทรับสัมผัสทางตา มองได้เชื่อมโยงดอกไม้ (วัตถุ) นั้นกับรหัสที่เรากำหนดขึ้นด้วยคำว่า “ดอกไม้” หากดอกไม้ที่มีสีส้มแปลกตา และส่งกลิ่นหอมจรุงใจด้วยการรับรู้ของเราก็จะก่อให้เกิดการจดจำรูปลักษณะของดอกไม้ (วัตถุ) นั้น และให้คุณค่าว่าดอกไม้ที่นั้นสวยงามหรือน่าเกลียด เมื่อเราพบเห็นดอกไม้ที่นั้นอีกในโอกาสต่อไป เราก็สามารถระลึกได้ว่านี่คือดอกไม้และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์นี้ไปสู่บุคคลอื่นได้ด้วยคำว่า “ดอกไม้” รวมไปถึงการถ่ายทอดความรู้สึกหรือทัศนคติที่เราได้ประเมินค่าดอกไม้ที่นั้นด้วยภาษาพูด (วจนภาษา) หรือ สีหน้า อากัปกริยาท่าทาง หรือน้ำเสียง ฯลฯ (อวัจนภาษา)

ดังนั้น ภาษากับความคิดจึงมีความสัมพันธ์

กันอย่างแยกไม่ออก เนื่องจาก “เราสามารถรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ เพราะภาษาช่วยให้ความหมายต่อสิ่งเร้านั้น ทำให้เราสามารถพัฒนากระบวนการคิดของเราต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่หากไม่มีภาษาใช้เสียแล้ว สิ่งเร้าเหล่านั้นก็จะไม่มี ความหมายอะไรเลย” (สวิตต์ ชมาภัย, 2526 : 111)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด พิจารณาได้ใน 2 มุมมอง คือ

1. มุมมองจากกรอบของผู้รับสาร

นักทฤษฎีโครงสร้างนิยม (structuralism) มองว่า ความคิดของมนุษย์ถูกจำกัดด้วยภาษา โดยเน้นศึกษาโครงสร้างทางภาษา โครงสร้างไวยากรณ์ หรือโครงสร้างของตำนานหรือวรรณกรรม ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความคิด ประสบการณ์และการมองโลกของมนุษย์

เอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ (Edward Sapir) และ เบนจามิน ลี วอร์ฟ (Benjamin Lee Whorf) ได้เสนอสมมติฐานซาเพียร์และวอร์ฟ (The Sapir - Whorf Hypothesis) ที่เน้นความสำคัญของภาษาที่มีอิทธิพลต่อการนึกคิด โลกทัศน์ และการเข้าใจสิ่งแวดล้อมของผู้พูดภาษา ดังนั้น ภาพของปรากฏการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกจะปรากฏต่อคนทั้งหลายต่างกันไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภาษาที่เขาเหล่านั้นพูดภาษาที่ต่างกันหรือคล้ายกัน (Thomas and Wareing, 1999 : 25-27) ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแนวทางการศึกษาอิทธิพลของภาษาที่มีต่อความคิดตามแนวคิดโครงสร้างนิยม เช่น หากเราเข้าใจความหมายของคำว่า “ผี” ในภาษาไทย ก็อาจก่อให้เกิดความคิด ความรู้สึกจากคำคำนี้ ยิ่งหากพูดถึง ผี ในบรรยากาศที่เงียบสงัด มีดวงไฟหรือในป่าช้าด้วยแล้ว ก็อาจจะทำให้คนฟังเกิด

ความรู้สึกกลัวหรือขนลุกได้ในขณะที่หากเราได้ยินคำว่า “ghost” ในภาษาอังกฤษ หรือคำว่า “fântome” ในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึงผีเช่นเดียวกัน ก็อาจไม่เกิดความรู้สึกใด ๆ ตัวอย่างนี้แสดงว่าความคิดของเราถูกกำหนดด้วย ความหมายของคำว่า ผี (ในภาษาไทย) โดยไม่ทันคิด ว่านั่นคือรหัสเสียงที่เราสมมติขึ้นมาเท่านั้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในกรอบทฤษฎีการเล่าเรื่อง (narrative theory) ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างและกลวิธีในการสื่อความหมาย จะเห็นว่าการวางโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอเรื่องราวหรือเนื้อหาของเรื่องได้ทำหน้าที่นำทางความคิดของผู้รับสารให้มุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางคือการสื่อแนวคิดบางประการของผู้ส่งสารโดยที่ผู้รับสารอาจไม่ทันรู้ตัว เช่น วรรณคดีพุทธศาสนาเรื่องไตรภูมิพระร่วงมีอิทธิพลต่อความคิด และความเชื่อของคนไทยเรื่องบาป-บุญ นรก-สวรรค์ กลวิธีการใช้ภาษาเน้นแสดงให้เห็นภาพความทุกข์ทรมาน ความสยดสยอง น่ากลัวจากการกระทำผิดคิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ เพื่อที่ว่าคนเราจะได้เกิดความเกรงกลัวต่อบาป ดังปรากฏในบทพรรณนาถึงโทษของการนรคุณผู้มีพระคุณ

“...ชื่อโลหิตบุพพกรนั้น คนผู้กระทำร้ายต่อพ่อแม่ และสงฆ์ และคนมีคุณ และท่านผู้มีศีลก็ดี คนผู้หนึ่งตายไปเกิด ในนรกนั้น คนในนรกนั้นอยู่ในแม่น้ำใหญ่อันหนึ่ง เพียงยอมเต็มไปด้วยเลือดและหนองทั้งหลาย และเขานั้นหาอันจะกินมิได้ แลร้อนใจเพื่อยากนั้นหนักหนา คนนรกนั้นจึงกินเลือดและหนองนั้น...” (ชตฺสูณี สินธุสิงห์ (บรรณาธิการ), 2532 : 30)

ความคิดและค่านิยมของคนทั้งในระดับบุคคลและสังคมล้วนเกิดขึ้นมาจากภาษาทั้งสิ้น นั่นหมายความว่า ภาษา กำลังทำหน้าที่ในการสื่อความหมาย และกำหนดรูปแบบทางความคิดและ

ความเชื่อของคนในสังคมที่ใช้ภาษานั้น และนำไปสู่กระบวนการเลือกรับรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในเวลาต่อมา นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลการศึกษาวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดจะไม่คัดค้านแนวคิดของสมมติฐานซาเพียร์และวอร์ฟแต่ก็มีได้สนับสนุนสมมติฐานนี้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากนักวิชาการบางกลุ่มมีแนวคิดที่เราไม่สามารถสรุปได้ว่าภาษาเป็นตัวกำหนดกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ในทุกกรณี เพราะมนุษย์มีความสามารถในการคิด กำหนดภาษาและใช้ภาษาตามความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดของนักวิชาการอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวต่อไป

2. มุมมองจากกรอบของผู้ส่งสาร

มนุษย์สร้างสรรค์ภาษาขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ ภาษาจึงมีภาวะที่ไม่หยุดนิ่ง และสามารถปรับเปลี่ยนไปได้ตามบริบททางสังคม อีกทั้งภาษายังก่อให้เกิดความคิดและโลกทัศน์ใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา ดังที่นักวิชาการแนววัฒนธรรมนิยม (culturalism) เช่น เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) และ สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) ได้กล่าวว่า “การที่มนุษย์จะนำภาษาหรือระบบสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในสังคมมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หรือสื่อสารความคิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนได้ ก็ต้องเข้าใจโครงสร้างของภาษาหรือระบบสัญลักษณ์ที่มีอยู่เดิมเป็นเบื้องต้น แล้วยกกฎเกณฑ์เดิมไปสู่สิ่งใหม่หรือใช้วิธีการผสมผสานหรือประยุกต์กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ให้สามารถนำเสนอความคิดใหม่ๆ ได้” (อวยพร พานิช และคณะ, 2539 : 59)

ความคิดของมนุษย์จึงมิได้เป็นฝ่ายที่ถูกตีกรอบด้วยภาษาตรงกันข้ามความคิดยังสามารถสร้างภาษาเพื่อสื่อความคิดใหม่ต่อเนื่องไปไม่รู้จบ เช่น แต่

เดิมสังคมไทยมีระบบการปกครองแบบสมบูรณาญา - สิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการบริหารปกครองประเทศโดยสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้ติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น ได้รับอิทธิพลทางความคิดในเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตยมาจากตะวันตก แนวความคิดนี้เป็นรูปแบบใหม่ที่ลดทอนอำนาจของกษัตริย์ลงแล้วปรับเปลี่ยนให้ประชาชนมีโอกาสคัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปบริหารประเทศ การสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีการยอมรับความคิดใหม่เช่นนี้จึงเป็นเรื่องยาก ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ภาษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อแนวคิดใหม่จากฝ่ายรัฐบาลไปสู่ประชาชน ทั้งที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษา เช่น การใช้วัจนภาษามีการบัญญัติศัพท์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นมาใช้มากมาย บางคำก็ใช้แทนคำเก่าที่เคยใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า ประชาธิปไตย แทนคำว่า democracy กัดฟันมัน แทนคำว่า government (ต่อมาจึงมีศัพท์บัญญัติว่ารัฐบาล) และอวัจนภาษา เช่น อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อสื่อความคิดเรื่องการยกย่องรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐ และวางรัฐธรรมนูญไว้บนพานแว่นฟ้า ซึ่งสื่อนัยว่าระบอบการปกครองประเทศย่อมอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม และดูเหมือนว่าความหมายที่สอดแทรกไว้ด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของไทยมาหลายยุคหลายสมัย ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 หรือเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ประชาชนต่างมารวมตัวกันที่อนุสาวรีย์แห่งนี้เพื่อใช้เป็นที่ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดของแนวคิดทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวมา

ข้างต้น เป็นการมองความสัมพันธ์ในด้านรูปแบบ (โครงสร้างของภาษา) กับเนื้อหา (ความคิด ความหมาย) ที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสื่อสารของมนุษย์ ถ้ามุขยขาดความสามารถในการใช้ภาษา การเรียนรู้และการพัฒนาความคิดของมนุษย์ก็จะประสบปัญหา ในขณะที่เดียวกันหากเราขาดประสิทธิภาพในการคิดและการพัฒนาความคิด ประสิทธิภาพในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิดนั้นก็พลอยบกพร่องไปด้วยเช่นกัน ดังเช่น โซซูร์ (Saussure) และ เลวี สเตราส์ (Levi Strauss) ได้มีความเห็นว่า “ภาษาเป็นกรอบใหญ่ที่เข้ามากำหนดวิธีคิดของสมาชิกในสังคม ทุกภาษาย่อมมีโครงสร้างที่ทำให้ผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วยภาษานั้น ๆ ต้องเข้าใจ และนำไปใช้อย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว มิเช่นนั้น การสื่อสารจะไม่สัมฤทธิ์ผล” (อวยพร พานิช และคณะ, 2539 : 57)

กระบวนการคิด คือ กระบวนการสื่อสารของมนุษย์

กระบวนการคิดของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องบันทึกความหมาย แล้วถ่ายทอดความหมายนั้นกลับไปยังสมอง กระบวนการถ่ายทอดความหมายดังกล่าวก็คือกระบวนการสื่อสารนั่นเอง

มีผู้กล่าวว่า แม้แต่การคิดคำนึงกับตัวเองก็จัดว่าเป็นการสื่อสาร เพราะในแง่ของการสื่อสารนั้น กระบวนการคิดของมนุษย์จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารที่เรียกว่า “การสื่อสารภายในตัวบุคคล” (intrapersonal communication) กล่าวคือ เป็นปฏิสัมพันธ์ (interaction) ที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง เมื่อคนเราใช้ความคิดก็จะกำหนดสัญลักษณ์หรือรหัสขึ้นมาเพื่อแทนความหมายหรือแทนความคิด แล้วสื่อความคิดนั้นกับตนเอง เช่น การพูดกับตัวเอง คือการ

ถ่ายทอดข้อมูล ความรู้สึกนึกคิดที่สมองสั่งการ มีจิตใจเป็นผู้ประเมินค่าข้อมูลนั้น แล้วส่งกลับไปยังสมองของเราอีกครั้ง โดยที่ตัวเองเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน (พัชนี เขจรธยา และคณะ, 2538 : 59)

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2542 : 85-99) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับตัวเอง (การสื่อสารภายในตัวบุคคล) กับกระบวนการคิดของมนุษย์จากการปฏิบัติสมาธิ เพื่อลดความเครียดอันเกิดจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของคนไทยในปัจจุบัน อรวรรณ ได้อธิบายว่า การสื่อสารกับตัวเอง (intra-personal communication) หมายถึง การคิดหรือการพูดกับตัวเอง การที่เราคิด ผันกลางวัน (daydream) สร้างสรรค์หรือวาดภาพในสมอง (create visualize) ใจจดจ่ออยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด (contemplate) ไคร่ครวญ ไตร่ตรอง หรือแม้แต่ฝัน เหล่านี้ถือว่าเป็นการสื่อสารกับตัวเองทั้งสิ้น เราสื่อสารกับตนเองภายในปริบทใดปริบทหนึ่งเสมอ เพราะเหตุที่เราคิดเป็นภาษา ดังนั้น การคิดจึงเป็นการสื่อสาร และโดยปกติเราจะคิดด้วยภาษาแม่ของเราเอง ยิ่งถ้าหากพูดได้มากกว่าหนึ่งภาษาก็จะยิ่งทำให้มุมมองในการคิดของเราหลากหลายมากขึ้นเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดที่อยู่ในรูปของการสื่อสารภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดของรูปแบบการสื่อสารเท่านั้น เมื่อพิจารณาองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารภายในบุคคลแล้ว จะเห็นว่า ตัวเราเองกำลังสวมบทบาทเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในตัวคนเดียวกันนั่นเอง โดยที่ความคิดก็คือตัวสาร (message) ที่สื่อด้วยภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และอีกนัยหนึ่งก็คือ ในขณะที่เรากำลังใช้ความคิดอยู่นั้น เราก็กำลังอยู่ในกระบวนการสื่อสาร

ภายในบุคคลด้วยเช่นกัน

เราไม่อาจปฏิเสธบทบาทของภาษาในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ได้แม้ว่าระบบการศึกษาสมัยใหม่จะมีการแบ่งสาขาวิชาที่แตกแขนงออกไปเฉพาะด้าน ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาจิตวิทยาภาษาศาสตร์หรือนิเทศศาสตร์ แต่ผู้เขียนเห็นว่า เราควรหันมาทำความเข้าใจศาสตร์ต่างๆ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ระหว่างศาสตร์เหล่านั้นให้เป็นองค์รวม หากเราทราบว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกที่เป็นนามธรรมจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งภาษาก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านั้นให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น การพัฒนาความคิดและประสิทธิภาพ ในการใช้ภาษาก็คือการพัฒนาการสื่อสารให้ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ กัญภัย (บรรณาธิการ). (2542). **สื่อกับศาสนา ชุดโลกของสื่อ ลำดับที่ 3**. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.
- ชัตสุณี สินธุสิงห์ (บรรณาธิการ). (2532). **วรรณคดีที่สนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2538). **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: เยลโล่การพิมพ์.
- สวณิต ยมาภัย. (2526). **การสื่อสารของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: 68 การพิมพ์.
- อวยพร พานิช, อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไฉยิต, อุบลรัตน์ ศิริยวศักดิ์, ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และไสลทิพย์ จารุภูมิ. (2539). **ตำราประกอบการสอนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- Thomas, Linda, and Wareing, Shân.** (1999). **Language, society and power**. London: Routledge.
- Wood, Julia T.** (1997). **Communication theories in action**. California: Wadsworth Publishing.

